

Debattartikel av ÖB Håkan Syrén i Svenska Dagbladet den 15 maj 2006

Därför behövs 100 Gripenplan

Försvarmakten har nyligen föreslagit en förändrad planeringsinriktning för Gripen-systemet. Förslaget har lett till ett antal missuppfattningar. Det har felaktigt talats om skrotning, fortsatt nedrustning och havererat försvarsbeslut.

Försvarsbeslutet 2004 angav en inriktning mot 140 JAS Gripen-flygplan. Den utgick från det tillgängliga antalet flygplan och från ett utnyttjande som minimerade driftkostnaderna. Hälften skulle vara av den äldre A/B-versionen.

Försvarmakten har nu föreslagit en inriktning med totalt 100 flygplan, alla av den modernare C/D-versionen. Innebörden är alltså att 30 Gripen av A/B-versionen uppgraderas till C/D-versionen samtidigt som 40 flygplan av A/B-versionen utgår. 100 Gripen C/D ger en bra grund för fortsatt anpassning till förändrade nationella och internationella uppgifter. Flexibilitet och modernitet hos det enskilda flygplanet är avgörande parametrar. Ytterligare 30 Gripen C/D har en större potential än 70 Gripen A/B.

Gripensystemet utvecklades och beställdes under radikalt andra förutsättningar än vad som nu gäller. När beslutet att utveckla JAS Gripen togs 1982 var det mot ett bedömt behov av nästan 300 flygplan. 1996 fastställdes antalet till 204 flygplan. Sedan dess har den säkerhetspolitiska situationen och de operativa behoven förändrats i grunden.

Reformeringen av Försvarmakten har krävt nytänkande inom försvarsmaterieförsörjningen. Försvarmakten har behövt frigöra sig från bindningar och hitta nya former för utveckling och anskaffning som ger utrymme för fortsatt utveckling och modernisering i en mindre organisation och med reducerade anslag. Att förändra överenskomna materielplaner på ett sätt som gagnar både kund och säljare är dock komplicerat och tar tid. Försvarmakten har börjat hitta formerna för mer flexibla anskaffningsprinciper. Samtidigt har försvarsindustrin i Sverige börjat frigöra sig från beroendet av Försvarmakten som helt dominerande kund. Svensk profil har ersatts med internationell interoperabilitet.

Det handlar således nu om att utnyttja och utveckla det system vi har för att möta förändrade uppgifter. Förutsättningarna är utomordentliga. Gripen är idag ett väl fungerande fjärde generationens stridsflygplanssystem. Såväl tekniskt som ekonomiskt är det ett system med internationellt erkänd förmåga och potential.

Gripen har vidareutvecklats till en C/D-version med full Nato-interoperabilitet. Det innebär bland annat att Gripen nu har lufttankningsförmåga. Två europeiska länder, Ungern och Tjeckien, har hittills anskaffat Gripen. Ungern har 14 flygplan av A/B-versionen som moderniserats till C/D-nivå så att de tillgodoser kraven på Nato-interoperabilitet. Tjeckien har nyligen tagit emot de första av 14 beställda flygplan av C/D-versionen.

När vi blickar framåt så kommer det internationella samarbetet i Europa att bli allt viktigare. Att fler länder utnyttjar Gripen är värdefullt. Det skapar möjligheter till kostnadsbesparande samarbete inom utbildning, övning, underhåll och internationella operationer. Det stärker också avsevärt förutsättningarna för fortsatt vidareutveckling.

Att skapa en bredare internationell bas för Gripen-systemet är alltså ett starkt svenskt intresse.

Fortsatt export av Gripen-systemet bidrar till att lägga en hållbar grund också för Försvarens fortsatta utveckling och förnyelse. Den inriktning Försvaret vill ha bygger på att Gripen-systemets internationella potential utnyttjas och ytterligare stärks genom att fler länder använder systemet och att de 40 plan som ej moderniseras för svenskt behov finner andra användare. Inriktningen är därtill grundad på att moderniseringen av kvarvarande A/B-plan kan ske inom nuvarande ramar. Jag uppfattar att industrin har visat intresse för en lösning i linje med Försvarens förslag.

Även om Försvarens uppgift alltid måste vara att få största möjliga operativa förmåga för försvarsanslaget så är ett samarbete, utformat för att långsiktigt och ömsesidigt stärka både Försvaret och industrin, också i de svenska skattebetalarnas intresse.

Håkan Syrén
Överbefälhavare